
Economische gevolgen verdwijnen vergoeding vitamine D

Datum 22 maart 2022

Auteurs Lucy Kok & William Luiten

Opdrachtgevers Goodlife Pharma b.v. & Galephar Netherlands b.v.

Kenmerk 2022-21

Copyright © 2022 SEO Amsterdam. Alle rechten voorbehouden

1 Introductie

In Nederland krijgen 886 duizend patiënten vitamine D op recept voorgeschreven, omdat zij een aanzienlijk vitamine D-tekort hebben. Vitamine D-tekort hangt samen met verschillende typen kanker, hart- en vaatziekten, luchtwegaandoeningen en broze botten. Mensen met een laag inkomen zijn oververtegenwoordigd in de groep die vitamine D op recept voorgeschreven krijgen: 52 procent van de gebruikers behoort tot de 40 procent huishoudens met het laagste inkomen (Nivel, 2020).

Deze notitie is een aanvullende notitie op het eerdere literatuuronderzoek naar de kosteneffectiviteit van vitamine D (Kok & Luiten, 2022). De notitie brengt in kaart wat de extra kosten zijn voor de gebruiker als vitamine D (5.600 IE of meer) en vitamine D in combinatie met calcium, uit het pakket van de basisverzekering verdwijnen. Daarnaast brengen we ook het aantal gebruikers per productklasse in beeld. We doen dit voor gebruikers van hoge dosis vitamine D-medicijnen die alleen op recept verkrijgbaar zijn. De cijfers over het gebruik van hoge dosis vitamine D halen we uit een publicatie van het Zorginstituut Nederland (2022), het document bevat geen cijfers over het gebruik van combipreparaten. Ook brengen we de achtergrondkenmerken in beeld van de gebruikers van vitamine D en combipreparaten.

2 Extra kosten voor de gebruikers

De extra kosten voor de patiënt bestaan ten eerste uit de prijs van vitamine D.¹ Daarnaast rekent de apotheek kosten voor de zorgverlening, ook wel de terhandstelling genoemd.² En over beide kosten wordt negen procent BTW betaald. Voor patiënten met ordeningsproblemen die meerdere geneesmiddelen gebruiken gelden andere apotheekkosten. De apotheek moet het medicijn namelijk wekelijks toevoegen in een zogenaamde medicijnrol of baxterrol; de weekterhandstelling.³ Het toevoegen van de medicijnen in een medicijnrol kan ook twee- of driewekelijks gebeuren, maar in het

¹ De prijzen van de producten zijn afkomstig van de Z-index uit 2022. De Z-index is een databank met informatie over zorgproducten. Het bestand biedt ondersteuning aan artsen, apothekers, het bedrijfsleven, de overheid en zorgverzekeraars bij het voorschrijven, afleveren, bestellen, declareren en de vergoeding van zorgproducten.

² De kosten voor de terhandstelling waren 6,50 euro (inclusief BTW) in 2021. <https://www.medicijnkosten.nl/toelichting>

³ De kosten voor de weekterhandstelling waren in 2020 4,30 euro per geneesmiddel en zijn afkomstig van de SFK. <https://www.sfk.nl/publicaties/PW/2021/tarief-vervolguitgifte-stijgt-naar-gemiddeld-20ac-6-45>.

geval van vitamine D gebeurt dit meestal wekelijks. Daarom is in dit onderzoek uitgegaan van de weekterhandstelling.

We berekenen de kosten voor drie verschillende situaties. De kosten worden op verschillende manieren berekend, omdat de gebruiker vitamine D op verschillende manieren kan verkrijgen. Hierdoor verschillen de kosten per situatie. We berekenen de kosten ten eerste voor gebruikers die hun product ophalen bij de apotheek. Ten tweede berekenen we de kosten als het product in een medicijnrol zit. De Nederlandse Zorgautoriteit (NZA) heeft aangegeven dat de bekostiging van de weekterhandstelling vanaf 1 januari 2023 gaat veranderen. Het is alleen nog onduidelijk hoe. Daarom berekenen we ook een derde situatie waarin we aannemen dat de kosten van de medicijnrol met 50 procent dalen.

In alle drie de situaties berekenen we de kosten voor het gehele jaar, omdat veel gebruikers de producten het gehele jaar gebruiken. Als de patiënt de producten niet het gehele jaar gebruikt, dan liggen de kosten vanzelfsprekend lager.

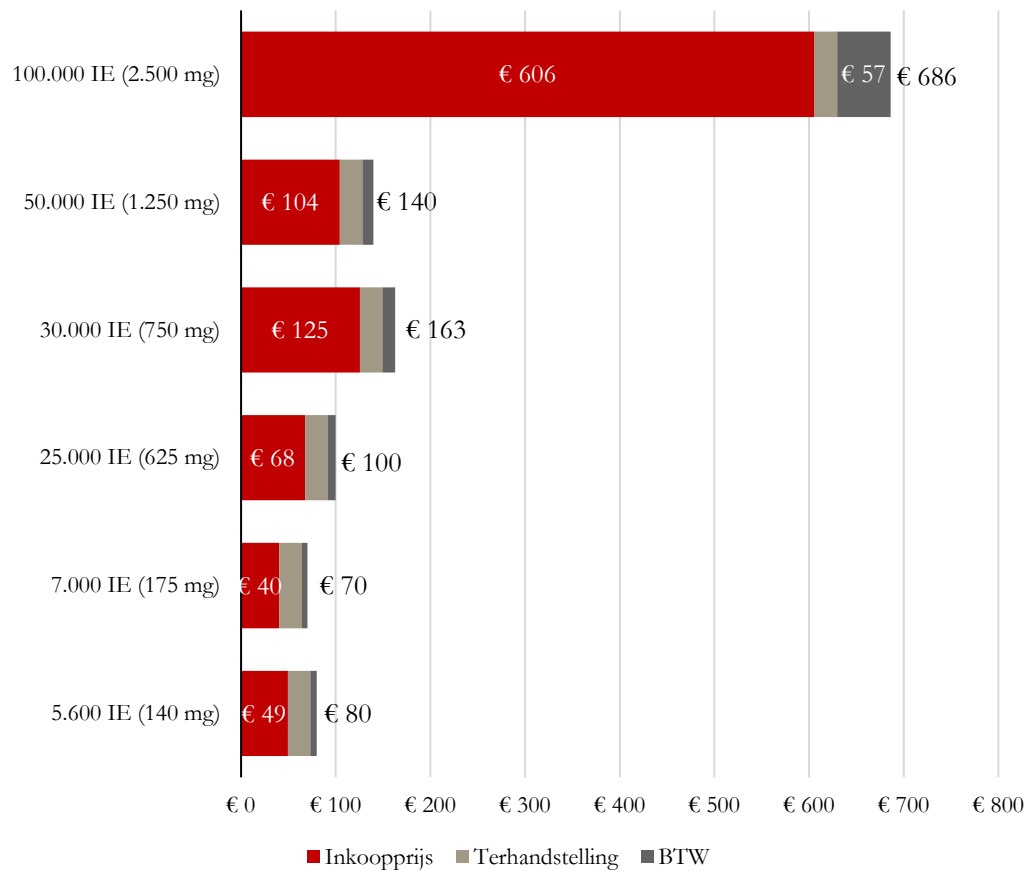
Kosten voor gebruikers van vitamine D

De jaarlijkse kosten van vitamine D met hoge dosis liggen voor de producten tussen de 70 en 686 euro per jaar (Figuur 2.1).⁴ Deze prijzen zijn een gemiddelde van alle producten in de respectievelijke productklasse.

De kosten stijgen significant als 100.000 IE wordt voorgeschreven, dan zijn de kosten 686 euro per jaar. De jaarlijkse kosten van capsules 100.000 IE gelden als de persoon het gehele jaar 100.000 IE vitamine D slikt. 100.000 IE wordt bij specifieke aandoeningen zoals multiple sclerose (MS) het gehele jaar voorgeschreven, maar wordt ook voor kortere periodes voorgeschreven. Als de patiënt de capsules niet het gehele jaar gebruikt, dan liggen de kosten logischerwijs lager.

⁴ Bij de 7.000 IE valt op dat de gemiddelde prijs relatief laag is. Dit komt doordat één fabrikant een lage prijs hanteert ten opzichte van de overige fabrikanten van 7.000 IE.

Figuur 2.1 De kosten van de producten liggen de kosten tussen de 70 en 686 euro per jaar

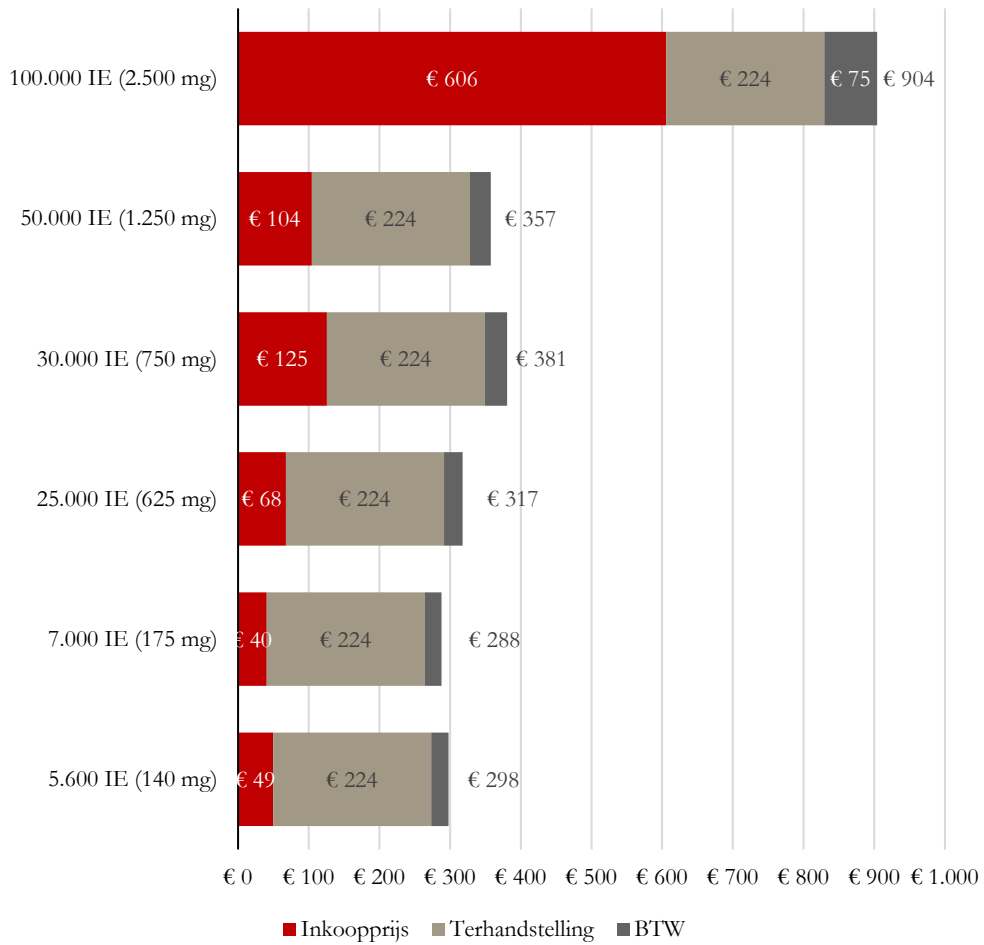

Toelichting: Het gaat om de gemiddelde prijs per productklasse. De cijfers zijn gebaseerd op de AIP van januari 2022. De jaarlijkse kosten zijn gebaseerd op het innemen van één product per week. De terhandstelling kost 5,96 euro en moet vier keer per jaar betaald worden. In het totaal gaat het om ongeveer 24 euro per jaar. Over beide bedragen wordt negen procent BTW betaald.

Vitamine D in de medicijnrol

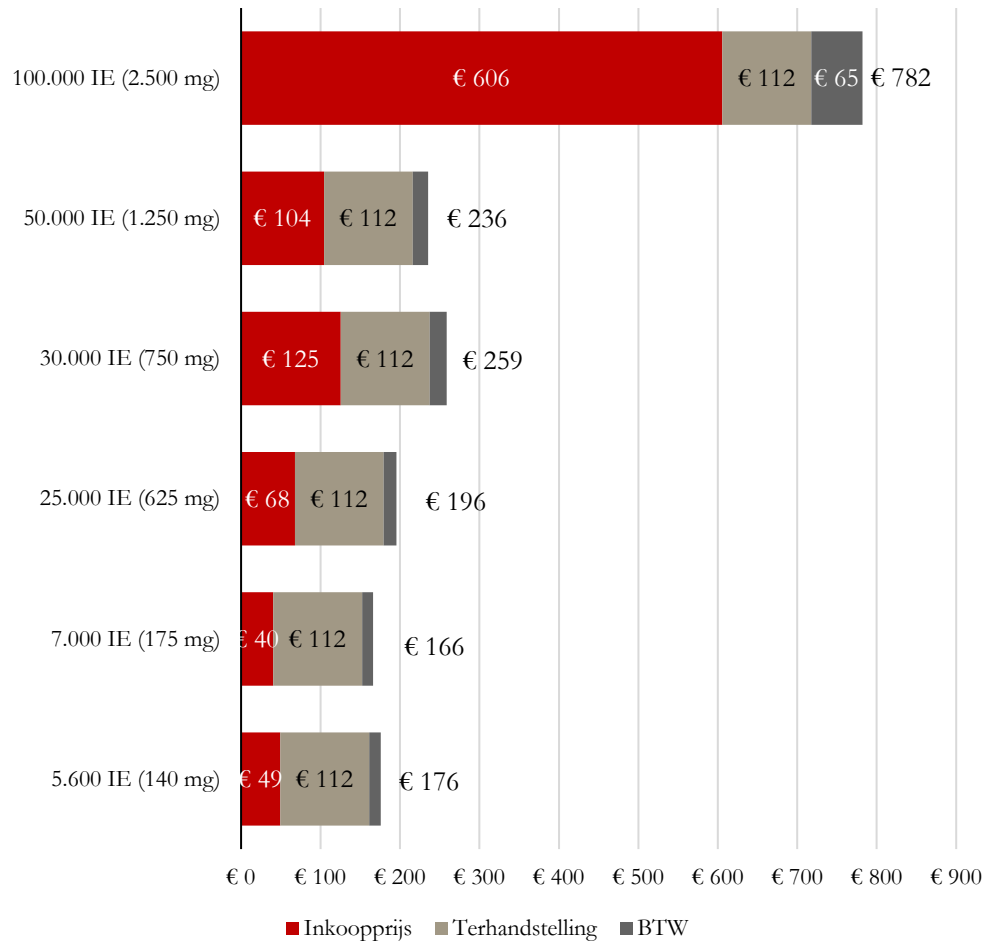
Figuur 2.2 laat zien dat de kosten voor de gebruiker stijgen naar 288 tot 904 euro per jaar als de gebruiker de producten in een medicijnrol krijgt. Voor de meeste productklassen zorgt dit voor een verdubbeling van de jaarlijkse kosten. Als de kosten van de medicijnrol zouden dalen met 50 procent, dan liggen de kosten tussen de 166 en de 782 euro (Figuur 2.3).

Figuur 2.2 De jaarlijkse kosten van vitamine D in de medicijnrol liggen tussen de 288 en 904 euro

Toelichting: Het gaat om de gemiddelde prijs per productklasse. De cijfers zijn gebaseerd op de AIP van januari 2022. De jaarlijkse kosten zijn gebaseerd op het innemen van één product per week. De weekterhandstelling kost 4,30 euro per keer en moet wekelijks betaald worden. In het totaal gaat het om ongeveer 224 euro per jaar. Over beide bedragen wordt negen procent BTW betaald.

Figuur 2.3 De kosten liggen tussen de 166 en 782 euro per jaar als het tarief van de weekterhandstelling daalt met 50 procent

Toelichting: Het gaat om de gemiddelde prijs per productklasse. De cijfers zijn gebaseerd op de AIP van januari 2022. De jaarlijkse kosten zijn gebaseerd op het innemen van één product per week. De weekterhandstelling kost in het alternatieve scenario 2,15 euro per keer en moet wekelijks betaald worden. In het totaal gaat het om ongeveer 112 euro per jaar. Over beide bedragen wordt negen procent BTW betaald.

Gebruik per dosis

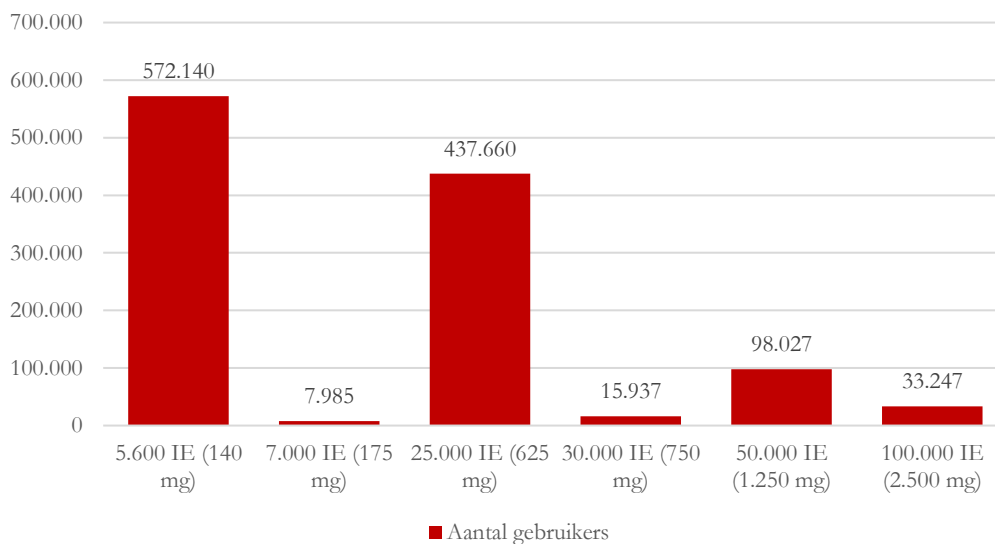
Uit de GIP-cijfers blijkt dat in 2020 ongeveer 890 duizend patiënten vitamine D op recept voorgeschreven krijgen. Personen kunnen in het jaar gebruikmaken van verschillende doses. Figuur 2.4 laat zien dat 570 duizend personen gebruikmaken van vitamine D met 5.600 IE (Zorginstituut Nederland, 2022). Uit de cijfers van Farminform⁵ blijkt dat in 2021 46 procent van de patiënten die 5.600 IE vitamine D slikken, de producten in een medicijnrol krijgt. Als dit percentage wordt toegepast op de cijfers uit 2020, dan leidt dat tot de conclusie dat voor 260 duizend mensen de kosten stijgen met 298 euro per jaar. En voor 300 duizend mensen stijgen de kosten met 80 euro per jaar.

⁵ fiROM-data Farminform 2022

Naast 5.600 IE wordt er ook relatief veel gebruikgemaakt van producten met 25.000 IE, het ging in 2020 om 430 duizend mensen. Voor de 430 duizend gebruikers van 25.000 IE producten ligt de jaarlijkse kostenstijging tussen de 140 en 360 euro. Het is onbekend welk aandeel van 25.000 IE gebruikers de medicijnen in een medicijnrol krijgt. Ook zijn er 100 duizend mensen die gebruikmaken van de 50.000 IE producten. Voor hen nemen de kosten toe met 140 tot 250 euro per jaar.

In 2020 maken 33 duizend personen gebruik van de sterkste dosis, 100.000 IE. Als zij het gehele jaar 100.000 IE gebruiken en de medicijnen zelf bij de apotheek ophalen, dan stijgen hun kosten met 686 euro per jaar. Indien zij de medicijnen in een medicijnrol krijgen, nemen hun kosten jaarlijks toe met 904 euro.

Figuur 2.4 De producten met 5.600 IE en de 25.000 IE worden het meest voorgeschreven

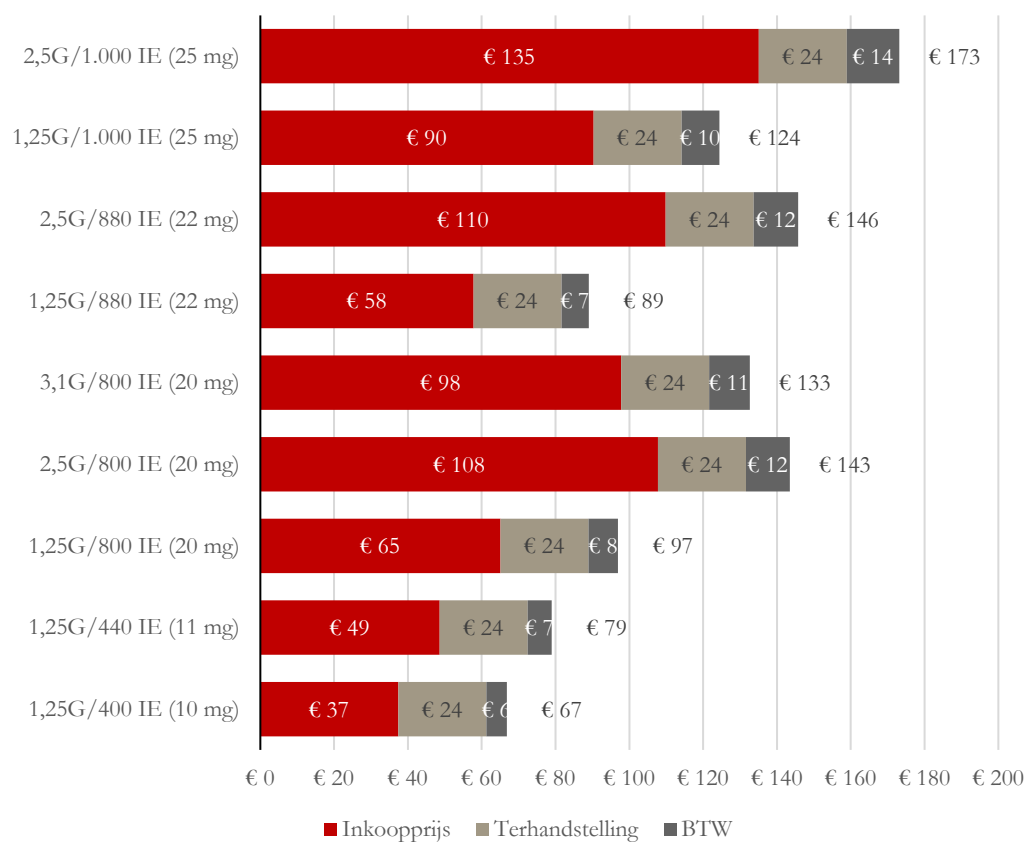
Bron: Zorginstituut Nederland (2022)

Toelichting: Patiënten kunnen in een jaar verschillende doses gebruiken. In 2020 zijn er in het totaal bijna 890 duizend gebruikers.

Kosten combipreparaten vitamine D en calcium

De extra kosten voor de gebruikers van combipreparaten vanwege het verdwijnen van de vergoeding liggen tussen de 67 en 173 euro per jaar (Figuur 2.5). De kosten worden logischerwijs duurder naarmate de sterkte toeneemt. Voor de combipreparaten met vitamine D met rond de 400 IE ligt de prijs tussen de 67 en 79 euro per jaar. Als de sterkte van het vitamine D-product oploopt naar rond de 800 IE dan ligt de prijs tussen de 89 en de 146 euro per jaar. Als het vitamine D-product 1.000 IE bevatten dan liggen de kosten tussen de 124 en 173 euro per jaar.

Figuur 2.5 De jaarlijkse kosten liggen tussen de 67 en 173 euro.

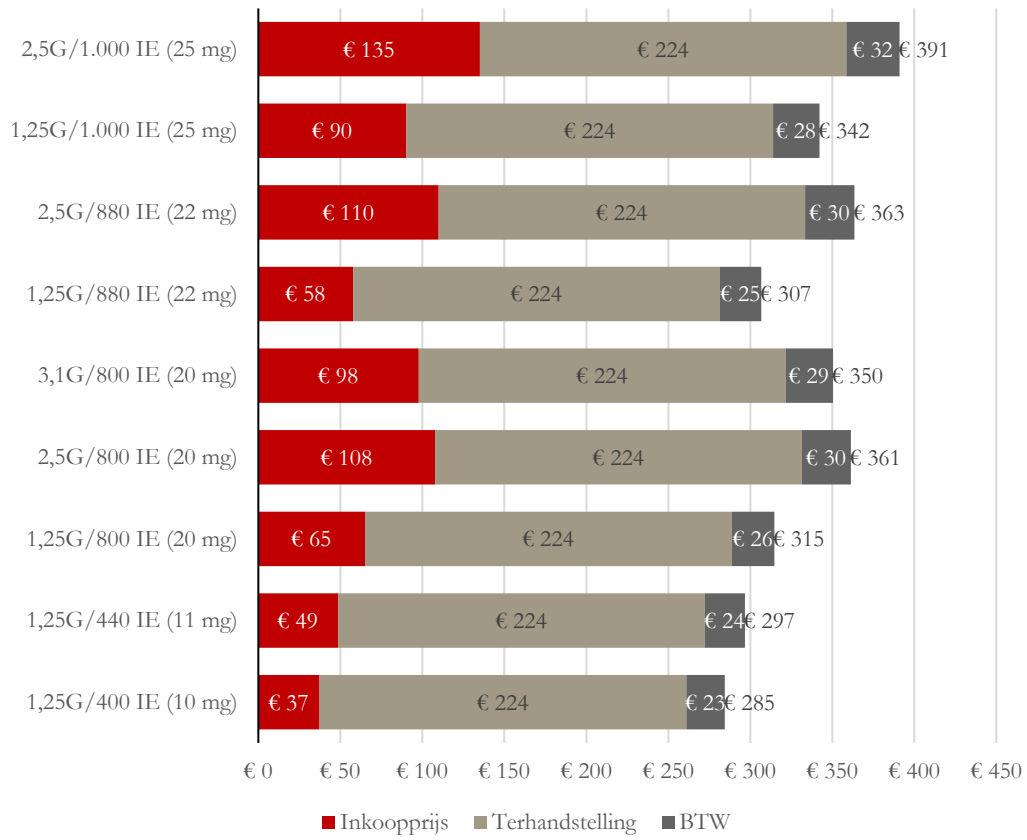

Toelichting: Het gaat om de gemiddelde prijs per productklasse. De cijfers zijn gebaseerd op de AIP van januari 2022. De jaarlijkse kosten zijn gebaseerd op het één keer per dag innemen van het combipreparaat. De terhandstelling kost 5,96 euro en moet vier keer per jaar betaald worden. In het totaal gaat het om ongeveer 24 euro per jaar. Over beide bedragen wordt negen procent BTW betaald.

Combipreparaten in de medicijnrol

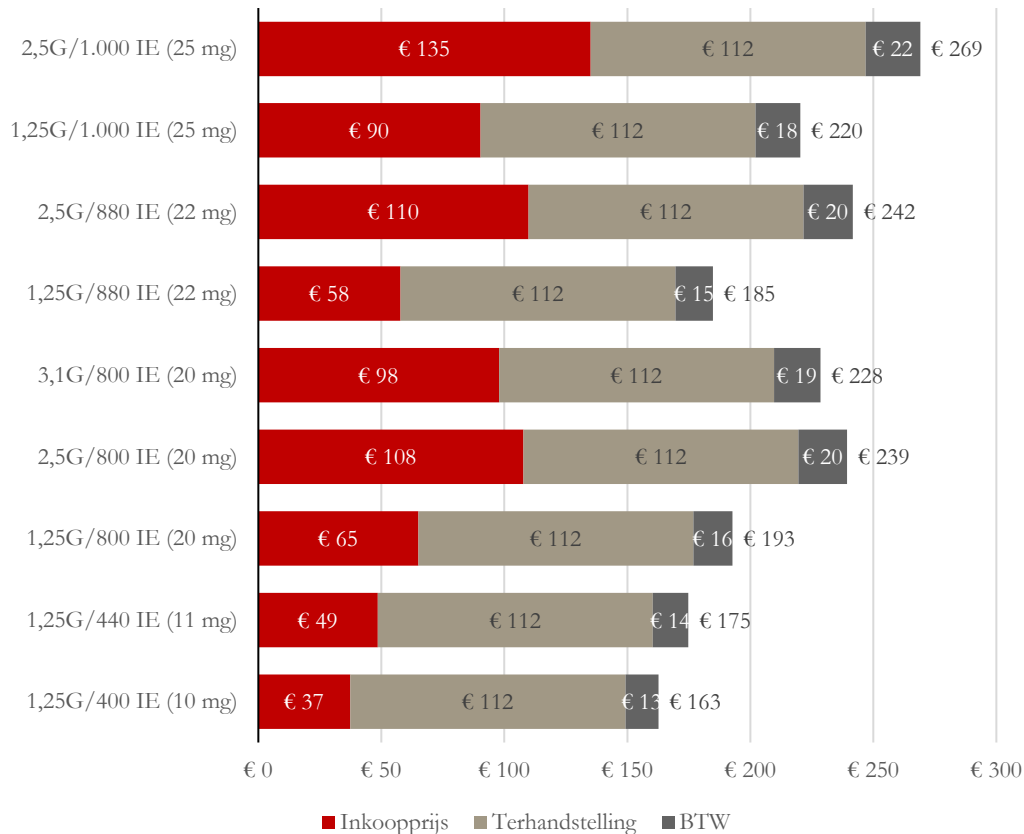
Gebruikers van combipreparaten die de medicijnen krijgen in een medicijnrol zijn 285 tot 390 euro per jaar kwijt. Bij zeven van de negen producten liggen de jaarlijkse kosten boven de 300 euro. Figuur 2.7 laat zien dat als de terhandstellingskosten met 50 procent dalen, de jaarlijkse kosten dan tussen de 160 en 270 euro liggen.

Figuur 2.6 De jaarlijkse kosten van vitamine D in de medicijnrol liggen tussen de 285 en 391 euro

Toelichting: Het gaat om de gemiddelde prijs per productklasse. De cijfers zijn gebaseerd op de AIP van januari 2022. De jaarlijkse kosten zijn gebaseerd op het één keer per dag innemen van het combipreparaat. De weekterhandstelling kost 4,30 euro per keer en moet wekelijks betaald worden. In het totaal gaat het om ongeveer 224 euro per jaar. Over beide bedragen wordt negen procent BTW betaald.

Figuur 2.7 De kosten liggen tussen de 163 en 269 euro als het tarief van de weekterhandstelling daalt met 50 procent

Toelichting: Het gaat om de gemiddelde prijs per productklasse. De cijfers zijn gebaseerd op de AIP van januari 2022. De jaarlijkse kosten zijn gebaseerd op het één keer per dag innemen van het combipreparaat. De weekterhandstelling kost in het alternatieve scenario 2,15 per keer en moet wekelijks betaald worden. In het totaal gaat het om ongeveer 224 euro per jaar. Over beide bedragen wordt negen procent BTW betaald.

3 Achtergrondkenmerken gebruikers van vitamine D-medicijnen

In 2019 zijn mensen met een laag inkomen oververtegenwoordigd in de groep die gebruikmaakt van vitamine D op recept. 25 procent van de gebruikers behoort tot de 20 procent huishoudens met het laagste inkomen, het zogenaamde eerste kwintiel (Nivel, 2020).⁶ Deze huishoudens hebben gemiddeld een gestandaardiseerd (besteedbaar) inkomen van 14,5 duizend euro per jaar.⁷ Daarnaast

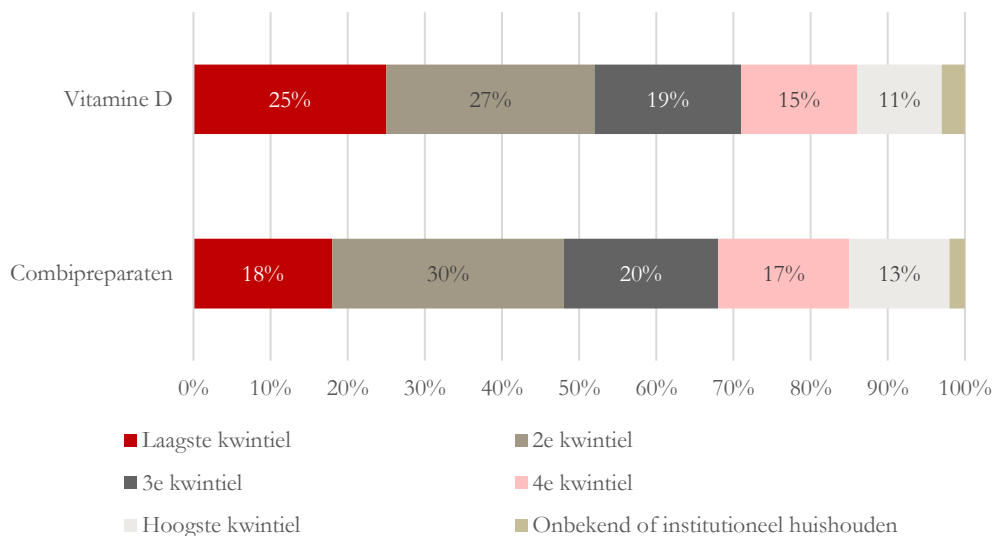
⁶ Het eerste kwintiel bevat het onderste vijfde van de bevolking op de inkomensschaal (d.w.z. de 20 procent van de bevolking met het laagste inkomen), het tweede kwintiel geeft het tweede vijfde weer (van 20 procent tot 40 procent) enz.; en het vijfde kwintiel geeft de 20 procent van de bevolking weer met het hoogste inkomen.

⁷ CBS Statline <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83932NED/table>. Het gaat hier om het gemiddeld gestandaardiseerd inkomen. We kijken naar het gestandaardiseerd inkomen omdat de gegevens uit het Nivel rapport ook betrekking hebben op het gestandaardiseerd inkomen. Het gestandaardiseerd inkomen is het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor grootte en samenstelling van het huishouden. Dit wordt ook wel koopkracht genoemd.

behoort 27 procent van de gebruikers tot een huishouden wat behoort tot het tweede inkomenskwintiel. Zij hebben een gemiddeld gestandaardiseerd inkomen van 22 duizend euro per jaar. In totaal behoort dus 52 procent van de gebruikers tot de 40 procent huishouders met de laagste inkomens. Als we deze percentages toepassen op de gegevens uit Figuur 2.4, dan zijn er 140 duizend 5.600 IE gebruikers met een gestandaardiseerd (besteedbaar) inkomen van 14,5 duizend euro per jaar.⁸ Voor 66 duizend daarvan zijn de jaarlijkse kosten aan vitamine D 298 euro per jaar.⁹

De personen die combipreparaten voorgeschreven krijgen hebben ook een relatief laag inkomen. Het aandeel dat in het laagste inkomenskwintiel valt is wel lager, 18 procent. 30 procent van de gebruikers behoort tot de inkomens in het tweede inkomenskwintiel (Nivel 2020).

Figuur 3.1 Een kwart van de vitamine D gebruikers behoort tot de 20 procent huishoudens met de laagste inkomens

Bron: Nivel (2020)

Toelichting: Het gaat hier om inkomenskwintielen op basis van het gestandaardiseerd inkomen. Onder institutionele huishoudens vallen onder andere verpleeg- en verzorgingshuizen, gevangnissen en asielzoekerscentra.

Gebruikers van hoge dosis vitamine D zijn relatief vaak ouder dan 65 jaar. Het aandeel gebruikers dat ouder is dan 65 is 49 procent (Figuur 3.2). In de bevolking is het aandeel 65-plussers 19 procent.¹⁰ Ook hebben gebruikers van vitamine D relatief vaak een migratieachtergrond en is 75 procent van de gebruikers vrouw (Nivel, 2020).

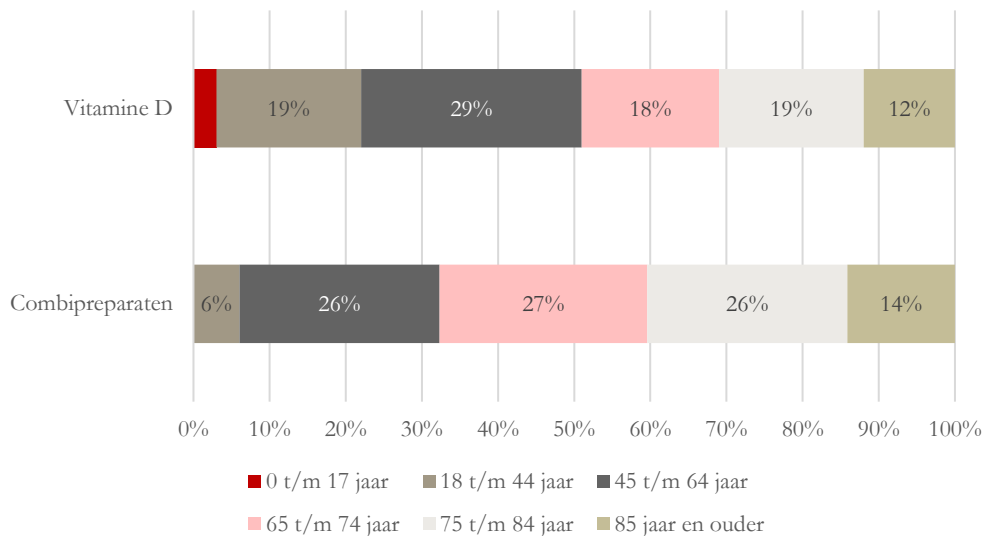
De gebruikers van combipreparaten zijn bijna allemaal ouder dan 45 jaar. Vooral het aandeel gebruikers 75-plussers is hoog, 40 procent (Nivel 2020). Combipreparaten worden ook voornamelijk door vrouwen gebruikt (77 procent).

⁸ 572.140 personen vermenigvuldigd met 25 procent is 142.035

⁹ 142.035 vermenigvuldigd met 46 procent is 65.796.

¹⁰ CBS statline <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37713/table?fromstatweb>

Figuur 3.2 Het merendeel van de gebruikers van combipreparaten is ouder dan 65

Bron: Nivel (2020)

Conclusies

- Gebruikers van vitamine D op recept en/of combipreparaten zijn meestal ouderen en hebben een relatief laag inkomen. 25 procent van de gebruikers van vitamine D op recept behoort tot de 20 procent huishoudens met het laagste inkomen, het zogenaamde eerste kwintiel (Nivel, 2020). Deze huishoudens hebben gemiddeld een gestandaardiseerd inkomen van 14,5 duizend euro per jaar.
- Als we ervan uitgaan dat 25 procent van de 5.600 IE gebruikers in het laagste inkomenskwintiel valt, dan zijn er 140 duizend 5.600 IE gebruikers met een gemiddeld gestandaardiseerd inkomen van 14,5 duizend euro per jaar. Voor 46 procent van 140 duizend gebruikers zijn de jaarlijkse kosten 298 euro per jaar (66 duizend personen), omdat zij de medicijnen in de medicijnrol krijgen.
- 40 procent van de personen die gebruikmaken van combipreparaten is ouder dan 70 jaar. Bijna 50 procent behoort tot de 40 procent huishoudens met het laagste inkomen.
- In 2020 maken 890 duizend patiënten gebruik van vitamine D op recept. Personen kunnen in het jaar gebruikmaken van verschillende doses.
- 580 duizend personen gebruiken in 2020 vitamine D met 5.600 IE. 46 procent van de patiënten die 5.600 IE vitamine D slikken, krijgt de producten in een medicijnrol. Voor 260 duizend mensen stijgen de kosten met 298 euro per jaar. En voor 300 duizend mensen stijgen de kosten met 80 euro per jaar.
- De jaarlijkse kosten van vitamine D met hoge dosis liggen tussen de 70 en 686 euro per jaar. Als de producten worden geleverd in een medicijnrol, dan stijgen de kosten naar 288 tot 900 euro per jaar. Indien de kosten van de medicijnrol zouden dalen met 50 procent, dan liggen de kosten tussen de 166 en de 782 euro.

- Ook zijn er ongeveer 440 duizend mensen die vitamine D met 25.000 IE gebruiken. De kosten van 25.000 IE gebruikers zouden jaarlijks met 100 tot 317 euro stijgen als de vergoeding verdwijnt. Daarnaast zijn er 100 duizend mensen die gebruikmaken van de 50.000 IE vitamine D. Voor hen nemen de kosten toe met 140 tot 250 euro per jaar. 33 duizend personen maken gebruik van de sterkste dosis, 100.000 IE. Voor hen nemen de kosten toe met 686 tot 904 euro per jaar.
- De extra kosten voor de gebruikers van combipreparaten liggen tussen de 67 en 173 euro per jaar als zij de producten bij de apotheek ophalen. Als de gebruiker de producten in de medicijnrol krijgt, dan liggen de kosten jaarlijks tussen de 285 tot 390 euro.

Literatuurlijst

Kok, L. & Luiten, W. (2022). Kosteneffectiviteit vitamine D-supplementen: Literatuuronderzoek. SEO. 2022-02. Amsterdam

Nivel (2020). Monitor vitaminen, mineralen en paracetamol uit het pakket. Juni 2020. Postbus 1568, 3500 BN, Utrecht.

Zorginstituut Nederland (2022). Bijlagen bij “Aanvullend pakketadvies vitamine D-geneesmiddelen”. (brief met volgnummer 2021047270)